

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvyaē yuddhakāṇḍē
॥ *ēkōnasaptatitamaḥ sargaḥ* ॥

This document has been prepared by
Sunder Kidāmbi
with the blessings of
śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan
His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

॥ *ēkōnasaptatitamaḥ sargaḥ* ॥

*rāvaṇasya putrāṇaṃ bandhūnāṃ ca yuddhāya
prasthānamaṅgadēna narāntakasya vadhaśca*

*ēvaṃ vilapamānasya
rāvaṇasya durātmanaḥ |
śrutvā śōkābhibhūtasya
triśīrā vākyamabravīt ॥ 6.69.1 ॥*

*ēvamēva mahāvīryō
hatō nastātamadhyamaḥ |
na tu satpuruṣā rājan
vilapanti yathā bhavān ॥ 6.69.2 ॥*

*nūnaṃ tribhuvanasyāpi
paryāptastvamasi prabhō |
sa kasmāt prākṛta iva
śōcasyātmānamīdṛśam ॥ 6.69.3 ॥*

*brahmadattāsti tē śaktiḥ
kavacaṃ sāyakō dhanuḥ |*

sahasrakharasaṃyuktō
rathō mēghasamasvanaḥ || 6.69.4 ||

tvayāsakṛddhi śastrēṇa
viśastā dēvadānavāḥ |
sa sarvāyudhasampannō
rāghavaṃ śāstumarhasi || 6.69.5 ||

kāmaṃ tiṣṭha mahārāja
nirgamiṣyāmyahaṃ raṇē |
uddhariṣyāmi tē śatrūn
garuḍaḥ pannagāniva || 6.69.6 ||

śambarō dēvarājēna
narakō viṣṇunā yathā |
tathādya śayitā rāmō
mayā yudhi nipātitaḥ || 6.69.7 ||

śrutvā triśirasō vākyaṃ
rāvaṇō rākṣasādhipaḥ |
punarjātamivātmānaṃ
manyatē kālacōditaḥ || 6.69.8 ||

śrutvā triśirasō vākyaṃ
dēvāntakanarāntakau |
atikāyaśca tējasvī
babhūvuryuddhaharṣitāḥ || 6.69.9 ||

tatō'hamahamityēvaṃ
garjantō nairṛtarṣabhāḥ |

rāvaṇasya sutā vīrāḥ
śakratulyaparākramāḥ || 6.69.10 ||

antarikṣagatāḥ sarvē
sarvē māyāviśāradāḥ |
sarvē tridaśadarpaghñāḥ
sarvē samaradurmadāḥ || 6.69.11 ||

sarvē subalasangannāḥ
sarvē vistīrṇakīrtayaḥ |
sarvē samaramāsādya
na śrūyantē sma nirjitāḥ || 6.69.12 ||

dēvairapi sagandharvaiḥ
sakinnaramahōragaiḥ |
sarvē'straviduṣō vīrāḥ
sarvē yuddhaviśāradāḥ |
sarvē pravaravijñānāḥ
sarvē labdhavarāstathā || 6.69.13 ||

sa taistathā bhāskaratumyavarcasaiḥ
sutairvṛtaḥ śatrubalaśriyārdanaiḥ |
rarāja rājā maghavān yathāmarai -
rvṛtō mahādānavadarpanāśanaiḥ || 6.69.14 ||

sa putrān sampariṣvajya
bhūṣayitvā ca bhūṣaṇaiḥ |
āśīrbhiśca praśastābhiḥ
prēṣayāmāsa vai raṇē || 6.69.15 ||

yuddhōnmattaṃ ca mattaṃ ca
 bhrātarau cāpi rāvaṇaḥ |
 rakṣaṇārthaṃ kumārāṇāṃ
 prēṣayāmāsa saṃyugē || 6.69.16 ||

tē'bhivādya mahātmānaṃ
 rāvaṇaṃ lōkarāvaṇaṃ |
 kṛtvā pradakṣiṇaṃ caiva
 mahākāyāḥ pratasthirē || 6.69.17 ||

sarvauṣadhībhīrgandhaiśca
 samālabhya mahābalāḥ |
 nirjagmurnairṛtaśrēṣṭhāḥ
 ṣaḍētē yuddhakāṅkṣiṇaḥ || 6.69.18 ||

triśirāścātikāyaśca
 dēvāntakanarāntakau |
 mahōdaramahāpārśvau
 nirjagmuḥ kālacōditāḥ || 6.69.19 ||

tataḥ sudarśanaṃ nāgaṃ
 nīlajīmūtasannibham |
 airāvatakulē jāta -
 mārurōha mahōdaraḥ || 6.69.20 ||

sarvāyudhasamāyukta -
 stūṅbhīścāpyalāṅkṛtaḥ |
 rarāja gajamāsthāya
 savitēvāstamūrdhani || 6.69.21 ||

hayōttamasamāyuktaṃ
sarvāyudhasamākulam |
ārurōha rathaśrēṣṭhaṃ
triśirā rāvaṇātmajaḥ || 6.69.22 ||

triśirā rathamāsthāya
virarāja dhanurdharaḥ |
savidyudulkaḥ sajvālaḥ
sēndracāpa ivāmbudaḥ || 6.69.23 ||

tribhiḥ kirīṭaistriśirāḥ
śuśubhē sa rathōttamē |
himavāniva śailēndra -
stribhiḥ kāñcanaparvataiḥ || 6.69.24 ||

atikāyō'titējasvī
rākṣasēndrasutastadā |
ārurōha rathaśrēṣṭhaṃ
śrēṣṭhaḥ sarvadhanuṣmatām || 6.69.25 ||

sucakrākṣaṃ susaṃyuktaṃ
svanukarṣaṃ sukūbaram |
tūṇibāṇāsanairdīptaṃ
prāsāsipariḡhākulam || 6.69.26 ||

sa kāñcanavicitrēṇa
kirīṭēna virājatā |
bhūṣaṇaiśca babhau mēruḥ
prabhābhiriva bhāsayan || 6.69.27 ||

sa rarāja rathē tasmin
 rājasūnurmahābalaḥ |
 vṛtō nairṛtaśārdūlai -
 rvajrapāṇirivāmaraiḥ || 6.69.28 ||

hayamuccaiḥśravaḥprakhyaṃ
 śvētaṃ kanakabhūṣaṇam |
 manōjavaṃ mahākāya -
 mārurōha narāntakaḥ || 6.69.29 ||

grhītvā prāsamulkābhaṃ
 virarāja narāntakaḥ |
 śaktimādāya tējasvī
 guhaḥ śikhigatō yathā || 6.69.30 ||

dēvāntakaḥ samādāya
 pariḥḥaṃ hēmabhūṣaṇam |
 pariḥḥya giriṃ dōrbhyaṃ
 vapurviṣṇōrviḍambayan || 6.69.31 ||

mahāpārśvō mahātējā
 gadāmādāya vīryavān |
 virarāja gadāpāṇiḥ
 kubēra iva saṃyugē || 6.69.32 ||

tē pratasthurmahātmānō -
 'marāvatyāḥ surā iva |
 tān gajaiśca turaṅgaiśca
 rathaiścāmbudaniḥsvanaiḥ || 6.69.33 ||

anūtpēturmahātmānō
 rākṣasāḥ pravarāyudhāḥ |
 tē virējurmahātmānaḥ
 kumārāḥ sūryavarcasaḥ || 6.69.34 ||

kirīṭinaḥ śriyā juṣṭā
 grahā dīptā ivāmbare |
 pragṛhītā babhau tēṣāṃ
 śastrāṇāmāvaliḥ sitā || 6.69.35 ||

śaradabhrapratikāśā
 haṃsāvalirivāmbare |
 maraṇaṃ vāpi niścitya
 śatrūṇāṃ vā parājayam || 6.69.36 ||

iti kṛtvā matiṃ vīrāḥ
 sañjagmuḥ saṃyugārthinaḥ |
 jagarjuśca praṇēduśca
 cikṣipuścāpi sāyakān || 6.69.37 ||

jagrhuśca mahātmānō
 niryāntō yuddhadurmadāḥ |
 kṣvēditāsphōṭitānāṃ vai
 sañcacālēva mēdinī || 6.69.38 ||

rakṣasāṃ siṃhanādaiśca
 saṃsphōṭitamivāmbaram |
 tē'bhiniṣkramya muditā
 rākṣasēndrā mahābalāḥ || 6.69.39 ||

dadṛśurvānarānīkaṃ
 samudyataśilānagam |
 harayō'pi mahātmānō
 dadṛśū rākṣasaṃ balam || 6.69.40 ||

hastyaśvarathasambādham
 kiṅkiṇīśatanāditam |
 nīlajīmūtasāṅkāśaṃ
 samudyatamahāyudham || 6.69.41 ||

dīptānalaraviprakhyai -
 rnairṛtaiḥ sarvatō vṛtam |
 tad dṛṣṭvā balamāyātam
 labdhalakṣāḥ plavaṅgamāḥ || 6.69.42 ||

samudyatamahāśailāḥ
 sampraṇēdurmuhurmuhuḥ |
 amṛśyamāṇā rakṣāṃsi
 pratinardanta vānarāḥ || 6.69.43 ||

tataḥ samutkrṣṭaravaṃ niśamya
 rakṣōgaṇā vānarayūthapānām |
 amṛśyamāṇāḥ paraharṣamugraṃ
 mahābalā bhīmataraṃ praṇēduḥ || 6.69.44 ||

tē rākṣasabalaṃ ghōraṃ
 praviśya hariyūthapāḥ |
 vicērurudyataiḥ śailai -
 rnagāḥ śikhariṇō yathā || 6.69.45 ||

kēcidākāśamāviśya

kēcidurvyāṃ plavaṅgamāḥ |
rakṣaḥsainyēṣu saṅkruddhāḥ
kēcid drumasīlāyudhāḥ || 6.69.46 ||

drumāṃśca vipulaskandhān
gṛhya vānarapuṅgavāḥ |
tad yuddhamabhavad ghōraṃ
rakṣōvānarasaṅkulam || 6.69.47 ||

tē pādapaśilāśailai -
ścakrurvr̥ṣṭimanūpamām |
bāṇaughairvāryamāṇāśca
harayō bhīmavikramāḥ || 6.69.48 ||

siṃhanādān vinēduśca
raṇē rākṣasavānarāḥ |
śilābhiścūrṇayāmāsu -
ryātudhānān plavaṅgamāḥ || 6.69.49 ||

nirjaghnuḥ saṃyugē kruddhāḥ
kavacābharaṇāvṛtān |
kēcid rathagatān vīrān
gajavājigatānapi || 6.69.50 ||

nirjaghnuḥ sahasā”plutya
yātudhānān plavaṅgamāḥ |
śailaśṛṅgānvitāṅgāstē
muṣṭibhirvāntalōcanāḥ || 6.69.51 ||

cēluḥ pētuśca nēduśca
 tatra rākṣasapuṅgavāḥ |
 rākṣasāśca śaraistīkṣṇai -
 rbibhiduḥ kapikuñjarān || 6.69.52 ||

śūlamudgarakhaḍgaiśca
 jaghnuḥ prāsaiśca śaktibhiḥ |
 anyōnyam pātayāmāsuḥ
 parasparajayaiṣiṇaḥ || 6.69.53 ||

ripusōṇitadigdhāṅgā -
 statra vānararākṣasāḥ |
 tataḥ śailaiśca khaḍgaiśca
 viṣṣṭairharirākṣasaiḥ || 6.69.54 ||

muhūrtēnāvṛtā bhūmi -
 rabhavacchōṇitōkṣitā |
 vikīrṇaiḥ parvatākārai
 rakṣōbhirabhimarditaiḥ |
 āsīd vasumatī pūrṇā
 tadā yuddhamadānvitaiḥ || 6.69.55 ||

ākṣiptāḥ kṣipyamāṇāśca
 bhagnaśailāśca vānarāḥ |
 punaraṅgaistadā cakru -
 rāsannā yuddhamadbhutam || 6.69.56 ||

vānarān vānarairēva
 jaghnustē nairṛtarṣabhāḥ |

rākṣasān rākṣasairēva

jaghnustē vānarā api || 6.69.57 ||

ākṣīpya ca śilāḥ śailā -

ñjaghnustē rākṣasāstadā |

tēṣāṃ cācchidya śastrāṇi

jaghnū rakṣāṃsi vānarāḥ || 6.69.58 ||

nirjaghnuḥ śailaśṛṅgaiśca

bibhiduśca parasparam |

siṃhanādān vinēduśca

raṇē rākṣasavānarāḥ || 6.69.59 ||

chinnavarmatanutrāṇā

rākṣasā vānarairhatāḥ |

rudhiram prasṛtāstatra

rasasāramiva drumāḥ || 6.69.60 ||

rathēna ca ratham cāpi

vāraṇēnāpi vāraṇam |

hayēna ca hayam kēci -

nnirjaghnurvānarā raṇē || 6.69.61 ||

kṣuraprairardhacandraiśca

bhallaiśca niśitaiḥ śaraiḥ |

rākṣasā vānarēndrāṇāṃ

bibhiduḥ pādapāñśilāḥ || 6.69.62 ||

vikīrṇāḥ parvatāstaiśca

drumacchinnaiśca saṃyugē |

hataisca kapirakṣōbhi -

rdurgamā vasudhābhavat || 6.69.63 ||

tē vānarā garvitahṛṣṭacēṣṭāḥ

saṅgrāmamāsādyā bhayaṃ vimucya |

yuddhaṃ sma sarvē saha rākṣasaistē

nānāyudhāścakruradīnasattvāḥ || 6.69.64 ||

tasmin pravṛttē tumulē vimardē

prahṛṣyamāṇēṣu valīmukhēṣu |

nipātyamānēṣu ca rākṣasēṣu

maharṣayō dēvagaṇāśca nēduḥ || 6.69.65 ||

tatō hayaṃ mārutatulyavēga -

māruhya śaktiṃ niśitāṃ pragṛhya |

narāntakō vānarasainyamugraṃ

mahārṇavaṃ mīna ivāvivēśa || 6.69.66 ||

sa vānarān sapta śatāni vīraḥ

prāsēna dīptēna vinirbibhēda |

ēkaḥ kṣaṇēnēndraripurmahātmā

jaghāna sainyaṃ haripuṅgavānām || 6.69.67 ||

dadrśusca mahātmānaṃ

hayaprṣṭhapraṭiṣṭhitam |

carantaṃ harisainyēṣu

vidyādharamaharṣayaḥ || 6.69.68 ||

sa tasya dadṛśē mārgō

māṃsaśōṇitakardamaḥ |

patitaiḥ parvatākārai -
rvānarairabhisaṃvṛtaḥ || 6.69.69 ||

yāvad vikramituṃ buddhiṃ
cakruḥ plavagapuṅgavāḥ |
tāvadētānatikramya
nirbibhēda narāntakaḥ || 6.69.70 ||

jvalantaṃ prāsamudyamya
saṅgrāmāgrē narāntakaḥ |
dadāha harisainyāni
vanānīva vibhāvasuḥ || 6.69.71 ||

yāvadutpāṭayāmāsu -
rvṛkṣāñśailān vanaukasaḥ |
tāvat prāsahatāḥ pētu -
rvajrakṛttā ivācalāḥ || 6.69.72 ||

dikṣu sarvāsu balavān
vicacāra narāntakaḥ |
pramṛdnan sarvatō yuddhē
prāvṛṭkālē yathānilaḥ || 6.69.73 ||

na śēkurdhāvitum vīrā
na sthātum spanditum bhayāt |
utpatantaṃ sthitaṃ yāntaṃ
sarvān vivyādha vīryavān || 6.69.74 ||

ēkēnāntakakalpēna
prāsēnādityatējasā |

*bhagnāni harisainyāni
nīpēturdharaṇītalē || 6.69.75 ||*

*vajraniṣpēśasadrśaṃ
prāsasyābhinipātanam |
na śēkurvānarāḥ sōḍhuṃ
tē vinēdurmahāsvanam || 6.69.76 ||*

*patatāṃ harivīrāṇāṃ
rūpāṇi pracakāśirē |
vajrabhinnāgrakūṭānāṃ
śailānāṃ patatāmiva || 6.69.77 ||*

*yē tu pūrvaṃ mahātmānaḥ
kumbhakarṇēna pātītāḥ |
tē svasthā vānaraśrēṣṭhāḥ
sugrīvamupatasthirē || 6.69.78 ||*

*prēkṣamāṇaḥ sa sugrīvō
dadṛśē harivāhinīm |
narāntakabhayatrastāṃ
vidravantīm yatastataḥ || 6.69.79 ||*

*vidrutāṃ vāhinīm drṣṭvā
sa dadarśa narāntakam |
grhītaprāsamāyāntaṃ
hayaprṣṭhapraṭiṣṭhitam || 6.69.80 ||*

*drṣṭvōvāca mahātējāḥ
sugrīvō vānarādhipaḥ |*

kumāramaṅgadaṃ vīraṃ
śakratulyaparākramam || 6.69.81 ||

gacchainaṃ rākṣasaṃ vīraṃ
yō'sau turagamāsthitaḥ |
kṣōbhayantaṃ haribalaṃ
kṣipraṃ prāṇairviyōjaya || 6.69.82 ||

sa bharturvacanaṃ śrutvā
niṣpapātāṅgadastadā |
anīkānmēghasaṅkāśā -
daṃśumāniva vīryavān || 6.69.83 ||

śailasaṅghātasāṅkāśō
harīṇāmuttamō'ṅgadaḥ |
rarājāṅgadasannaddhaḥ
sadhāturiva parvataḥ || 6.69.84 ||

nirāyudhō mahātējāḥ
kēvalaṃ nakhadamṣṭravān |
narāntakamabhikramya
vāliputrō'bravīd vacaḥ || 6.69.85 ||

tiṣṭha kiṃ prākṛtairēbhi -
rharibhistvaṃ kariṣyasi |
asmin vajrasamasparśaṃ
prāsaṃ kṣipra mamōrasi || 6.69.86 ||

aṅgadasya vacaḥ śrutvā
pracukrōdha narāntakaḥ |

sandaśya daśanairōṣṭham
 niḥśvasya ca bhujāṅgavat |
 abhigamyāṅgadam kruddhō
 vāliputraṃ narāntakaḥ || 6.69.87 ||

sa prāsamāvidhya tadāṅgadāya
 samujjvalantaṃ sahasōtsasarja |
 sa vāliputrōrasi vajrakalpē
 babhūva bhagnō nyapatacca bhūmau || 6.69.88 ||

taṃ prāsamālōkya tadā vibhagnaṃ
 suparṇakṛttōragabhōgakalpam |
 talaṃ samudyamya sa vāliputra -
 sturaṅgamasyābhijaghāna mūrdhni || 6.69.89 ||

nimagnapādaḥ sphuṭitākṣitārō
 niṣkrāntajihvō'calasannikāśaḥ |
 sa tasya vājī nipapāta bhūmau
 talaprahārēṇa vikīrṇamūrdhā || 6.69.90 ||

narāntakaḥ krōdhavaśaṃ jagāma
 hataṃ turaṅgaṃ patitaṃ samīkṣya |
 sa muṣṭimudyamya mahāprabhāvō
 jaghāna śīrṣē yudhi vāliputraṃ || 6.69.91 ||

athāṅgadō muṣṭiviśīrṇamūrdhā
 susrāva tīvraṃ rudhiraṃ bhṛśōṣṇam |
 muhurvijajvāla mumōha cāpi
 saṃjñāṃ samāsādya visismiyē ca || 6.69.92 ||

athāṅgadō mṛtyusamānavēgaṃ
 saṃvartya muṣṭiṃ giriśṛṅgakalpam |
 nipātayāmāsa tadā mahātmā
 narāntakasyōrasi vāliputraḥ || 6.69.93 ||

sa muṣṭinirbhinnanimagnavakṣā
 jvālā vamañśōṇitadigdthagātraḥ |
 narāntakō bhūmitalē papāta
 yathācalō vajranipātabhagnaḥ || 6.69.94 ||

tadāntarikṣē tridaśōttamānāṃ
 vanaukasāṃ caiva mahāpraṇādaḥ |
 babhūva tasmin nihatē'gryavīryē
 narāntakē vālisutēna saṅkhyē || 6.69.95 ||

athāṅgadō rāmamanaḥpraharṣaṇaṃ
 suduṣkaraṃ tat kṛtavān hi vikramam |
 viśiṣmiyē sō'pyati vīryavikramaḥ
 punaśca yuddhē sa babhūva harṣitaḥ || 6.69.96 ||

|| ityārṣē śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvyē
 yuddhakāṇḍē ēkōnasaptatitamaḥ sargaḥ ||